

עבודת ה' ברוחניות ובגשמיות

שיחת הרה"ג זלמן ברוך מלמד לפרשת בא

הרושם של מכת הארבה לדורות ♦ אור לצדיקים וחושך לרשעים ♦ על הרבי מהוסיאטין ♦ ביאור שאלת 'מה העבודה הזאת לכם' ♦ עבודת ה' ב'לכם' – לעבוד את ה' בגשמיות ♦ קרבן פסח – ביטול עבודה זרה לישראל ולמצרים ♦ ביטול עבודה זרה בימי בית שני ♦ להפוך יצר הרע ליצר הטוב ♦ תחושה תמידית של יציאת מצרים ♦ התחדשות הפרט בעניינים רוחניים

הרושם של מכת הארבה לדורות

כעת שמענו שהיה פיגוע בירושלים¹ אז כולנו מתפללים לרפואתם של החולים שה' ישמור את עם ישראל וינקום את דם עבדיו השפוך.

"וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה בֹּא אֶל פְּרַעֲהַ כִּי אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת לְבֹו וְאֶת לֵב עֲבָדָיו לְמַעַן שְׂתִי אֶתְתִּי אֱלֹהֵ בְּקִרְבּוֹ: וְלִמְעַן תִּסְפַּר בְּאָזְנִי בְּנֶךְ וּבֶן בְּנֶךְ אֶת אֲשֶׁר הִתְעַלְלִיתִי בְּמִצְרַיִם" (שמות י', א-ב).

שואל בעל 'הכלי יקר' למה כאן דווקא במכת הארבה נאמר "למען תספר באוזני בן ובן בן את אשר התעללתי במצרים".

אומר בעל כלי יקר שיש ליישב "על דרך שכתב הרמב"ן בפרשה זו בשם רבנו חננאל על פסוק "ואחריו לא יהיה כן" - שממשה עד עכשיו אין ארבה מפסיד בכל

¹ הפיגוע בנוה יעקב בליל שבת, שבו נרצחו 7 יהודים.

גבול מצרים, ואם יפול בארץ ישראל ויכנס בגבול מצרים אינו אוכל מן היבול ממצרים כלום, וזה ידוע לכול. ועל זה נאמר: 'שיחו בכל נפלאותיו'.

זאת אומרת, יש כאן נס שהוא ניכר. באופן טבעי מפעם לפעם מופיעה המכה הזאת, והנה מאז שהייתה מכה זו במצרים, אין יותר במצרים ארבה. יש בארץ ישראל, בסעודיה, בסודן, בכל סביבות מצרים, אך במצרים עצמה אין ארבה.

מסביר בעל הכלי יקר: "וביאור העניין שבכל המכות שהיו במצרים לא נשאר מהם שום רושם במצרים אחר הסרתה שיגרום לדורות שישאלו הבנים על מה זה ועל מה זה, כי נשכח זכרם אצל ההמון כי ארכו להם הימים והכול נשכח" - המכות שהיו במצרים, דם, צפרדע, כינים, ערוב, דבר ושחין, לאחר שהם היו אין שום סימן שהיו המכות האלו, ואין להם זכר שישאלו עליהם.

"אבל במכת הארבה נשאר רושם לדורות גם לאחר הסרת המכה, כי ברוב הימים ימצאו הדורות דבר חידוש ויראו כי יבוא ארבה ולא יאכל כלום מכל יבול מצרים. אז ודאי ישאלו הבנים על נס זה מדוע אינה אוכלת מיבול מצרים כי אם מיבול ארץ ישראל, ועל כורחך תצטרך להשיב לו סיפור כל הקורות בארץ מצרים, וכי אמר משה בהסרת המכה, שלא תישאר ארבה בכל גבול מצרים ועל ידי זה יספרו בניסי מצרים ויכירו כוח מלכותו יתברך. וזה שמסיים רבינו חננאל בדבריו בפסוק 'שיחו בכל נפלאותיו', כי בלי ספק שלכך השאיר הקדוש ברוך הוא רושם זה לדורות כדי שעל ידו יזכירו יציאת מצרים ושיחו בכל נפלאותיו. זהו שאמר: "ולמען תספר באוזני בנך וגו' וידעתם כי אני ה', כי על ידי סיפור זה ידעו דורות הבאים גבורותיו יתברך ונפלאותיו, ופירוש זה יקר ונכון מאד".

אותו הדבר משמש אור לצדיקים וחושך לרשעים

נמשיך למכת חושך.

בעל 'תולדות יעקב יוסף' שואל על הפסוק: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה נְטֵה יָדְךָ עַל הַשָּׁמַיִם וְיְהִי חֹשֶׁךְ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּמַשׁ חֹשֶׁךְ... וְלֹכַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אֹר וּבְמוֹשְׁבֹתָם" (שמות י, כא), ראשית, למה כתוב במכה זו "נְטֵה יָדְךָ עַל הַשָּׁמַיִם", וכן

למה צריך לומר שהיה לכל בני ישראל אור במושבנותם, הרי כל המכות שהיו במצרים היו רק למצרים ולא לישראל, ולמה צריך לציין זאת.

והוא מבאר על פי מה שכתוב בפרשת בשלח: "וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא מָצְאוּ מַיִם, וַיָּבֹאוּ מִרְתְּהָ וְלֹא יָכְלוּ לְשִׁתֵּת מַיִם מִמֶּנָּה כִּי מַרִּים הֵם" (שמות טו, כב – כג). בדרך החסידות מסבירים, הרי התורה נמשלת למים 'וילכו שלושת ימים במדבר ולא מצאו מים', לא עסקו בתורה. ולאחר כמה ימים שלא עוסקים בתורה ומתרחקים מן התורה, מאבדים את הטעם של התורה, וכשפוגשים מחדש את התורה היא נראית מרה ולא טעימה. כמו שביאר הרמב"ם בהלכות דעות (פרק ב הלכה א) שכשם שבחולי הגוף כשאדם חולה הוא מרגיש טעם הפוך ממה שצריך להרגיש, והמתוק נהפך למר. כך גם ביחס לתורה, כשמתרחקים מן התורה היא נראית זרה ומרה. וזה שאמרו (עבודה זרה דף ג.) לעתיד לבוא הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה, הרשעים נדונין בה וצדיקים מתרפאין בה, רשעים נידונים בה דכתיב: "כִּי הִנֵּה הַיּוֹם בָּא בְּעֵר כְּתָנוּר" וגו' (מלאכי ג, יט) וצדיקים מתרפאים בה דכתיב: "וְזָרְחָה לְכֶם יְרֵאֵי שְׁמֵי שָׁמַשׁ צְדָקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֶיהָ" (שם פס' כ), צדיקים נהנים איזה חום איזו נעימות. ורשעים לא יכולים לעמוד בזה והם נשרפים, עבורם זה תנור בוער. אותו האור שהצדיקים נהנים ממנו, הרשעים נשרפים ממנו. כלומר, לעתיד לבוא אין צריך להכניס את הרשעים לגהינום אלא מכניסים אותם לגן עדן שאין שם דבר מתאוות עולם הזה שהם הורגלו אליהם, ורק צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם. והרשעים שכל כך זלזלו בתורה הם סובלים, הם לא מוצאים שם הנאה, כל העולם הרוחני, עולם התורה זה עינוי להם. וזהו שאמר: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה נְטֵה יָדְךָ עַל הַשָּׁמַיִם" - להמשיך משם אור רוחני כתורה ותפילה. ובזה גופא 'זיהי חשך על ארץ מצרים' - לאלו שהולכים אחר תאוותיהם שהם נמצאים בגבולות גשמיים במצרים במיצרים. מה שאין כן למי שהוא בחינת ישראל, להם 'היה אור במושבנותם'.

ומה הרפואה - אנחנו חוזרים למשל בפרשת בשלח שמצאו מים כי מרים הם ושם כתוב: "וַיֹּרְהוּ ה' עֵץ" (שמות טו, כה). כמו שברפואת הגוף צריך ללכת אצל רופא, כך ברפואת הנפש ילך אצל חכם שהוא רופא הנפשות שנקרא 'עץ', והוא ידריך

אותו להפוך מר למתוק. החושך הזה שהקב"ה כאילו החשיך צריכים להתבונן בזה. כשהאור מאוד מאוד חזק, אי אפשר לסבול אותו, אי אפשר להסתכל, זה נהיה חושך, אבל מי שהתכוון לאור הזה בהכנות נכונות יכול לקבל אותו, כאילו מכת חושך לא הייתה ממש חושך. לכל ישראל היה אור במושבותם, היה טוב, היה אור, באותו המצב באותו זמן, לישראל היה אור, ולמצרים היה חושך. יכולה להיות הארה כל כך חזקה עד כדי כך שאי אפשר לסבול אותה וזה נהפך לחושך.

אנחנו ממשיכים בפרשה:

"וְהָיָה כִּי יֹאמְרוּ אֲלֵיכֶם בְּנֵיכֶם מַה הָעֲבֹדָה הַזֹּאת לָכֶם" (שמות יב, כו). חז"ל אומרים לנו בהגדה של פסח שזו שאלת הבן הרשע, ששואל 'מה העבודה הזאת לכם', ובהגדה נאמר שהתשובה היא "וְהַגִּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעִבּוֹר זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם" (שמות יג, ח), לי ולא לו אילו היה שם לא היה נגאל. אבל התשובה שכתובה בתורה לשאלה זו היא אחרת לגמרי: "וְאָמַרְתֶּם זָבַח פֶּסַח הוּא לָהּ אֲשֶׁר פֶּסַח עַל בְּתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם וְאֶת בְּתֵינּוּ הִצִּיל וַיִּקַּד הָעַם וַיִּשְׁתַּחֲוּ" (שמות יב, כז).

על הרבי מהוסיאטין

נביא מדברי הרבי 'אהלי יעקב' מהוסיאטין. האדמור"ם מהוסיאטין גרו בתל אביב, והיו מהרב'ה היחידים שהיו ציונים. הרבי 'אהלי יעקב' היה חותנו של הרבי ר' ישראל מהוסיאטין זכיתי לראות אותו בילדותי. אספר לכם סיפור עליו. אמרו עליו שהוא היה עושה הרבה מופתים, אבל ממופת אחד אני מאוד התפעלתי... במלחמת השחרור היה קרב בין יפו לתל אביב שנמשך מספר חודשים עד שכבשו את יפו. הרבה אנשים שגרו בגבול סמוך ליפו, ברחו מהאזור שלהם ועברו לצפון תל אביב. היו הרבה בתים בתל אביב שהיו בנויים על עמודים, אז הפליטים אלה שברחו, באו לגור מתחת לבתים וגרו שם חודשים גם בחודשי החורף עד שנכבשה יפו. משפחה אחת פלשה אל המרתף של הרב'ה מהוסיאטין. היה מתחת לבית שלו מרתף, ולשם היא פלשה. באו החסידים בבוקר לתפילת שחרית רואים שמשפחה פלשה למרתף של הרב'ה, הם חשבו שזה לא שייך לתפוס את הבית

של הרב'ה, צריך להוציא אותם. הם הלכו לחפש סבל שיוציא את הציוד של המשפחה הזאת. ואז הם חושבים שצריכים קודם לשאול את הרב'ה, בכל זאת אי אפשר בלי להגיד לו, אי אפשר לעשות דבר בלי רשותו. הם הלכו לרב'ה וספרו לו שאנשים פלשו למרתף שלו וזה מאוד מפריע לרב'ה, 'אז אנחנו הבאנו מישהו שיוציא אותם'. הרב'ה אמר בסדר, אבל תביאו אלי את האיש הזה את הסבל. הוא היה כזה 'ג'לוב'... הכפתורים בחולצה היו פתוחים... חשבו איך נוכל להכניס אותו לרב'ה, התחילו לכפתר אותו לסדר אותו שיהיה לבוש כראוי. הוא נכנס לבד לרב'ה, והרב'ה מסתודד איתו, והוא יוצא, אז הם חושבים הנה טוב הכול סודר. הוא הולך למטה למרתף, לוקח את כל החבילות של הפולשים מביא אותם לבית של הרב'ה... הרב'ה אמר להם למה אתם גרים למטה... תעלו ותגורו פה אצלי בבית עד שהכול יסתדר, אתם יכולים להיכנס, הנה המטבח, אתם יכולים להשתמש במטבח, הכול בסדר. זה 'מופת' יפה מאוד.

ביאור שאלת הרשע 'מה העבודה הזאת לכם'

מבאר חתנו הרבי ר' יעקב מהוסיאטין, על שאלת הרשע 'מה העבודה הזאת לכם', הוא מסביר שיש כמה סוגים של רשע.

במשך הדורות יהיו אנשים כאלה שיתרחקו ואחר כך הבנים שבאים אחריהם בדור השני והדור השלישי לא ידעו דבר, האבא לא סיפר, האבא לא יודע, הסבא עוד ממשיך את הדרך אבל האבא כבר לא, וכשהסבא מזמין את כולם לליל הסדר, בא הנכד, הוא לא מבין מה החגיגה הזאת, מה העבודה הזאת לכם, מה אתם עושים בליל הסדר, ועל זו תשובת התורה: 'ואמרתם זבח פסח הוא לה'. זה סוג של שאלת הרשע מתוך בורות.

לעומת זאת בהגדה מדובר על סוג של רשע אחר, לא שהוא לא יודע כלום, אלא שהוא נגד. רשע שהוא נגד, אנחנו לא רוצים לענות לו, כי הוא לא רוצה לשמוע. אם אתה תענה לו, הוא יקשה לך קושיא, תענה לו עוד פעם, הוא יקשה לך עוד קושיא, הוא לא רוצה באמת לקבל תשובה. כלפי רשע כזה, מביאים בהגדה את הפסוק 'והיה כי יאמרו אליכם ביניכם והגדת לבנך' היינו שתדבר אל שאר הילדים

'בעבור זה עשה ה' לי' - לי ולא לו, אתה לא מתייחס אליו בכלל, אתה מדבר אל כל שאר הבנים, ואז יכול להיות שזה קצת יטלטל אותן, והוא יתרגז מה זה לא נותנים לו כאן להתווכח - אולי בכל זאת זה יעורר אותו לתשובה.

עבודת ה' ב'לכם' – לעבוד את ה' בגשמיות

יש רשע אחר, שהוא לא ממש רשע, הוא צדיק, אבל הוא רואה שכל המשפחה עושה מדורה ולוקחת שה וצולה אותו ורוקדת, והוא שואל האם זו עבודת ה', עבודת ה' זה בתפילה, בצומות, עבודת ה' זה בכובד ראש, מה זה הצלי הזה, ככה לא עובדים את ה', מה העבודה הזאת לכם!?

אתם יודעים שבחג כתוב 'לכם', יש דין בחג לעבוד את הקב"ה, אפשר לעבוד את הקב"ה בקודש, ואפשר לעבוד את הקב"ה ב'לכם' - 'לכם' זה אומר לאכול לשתות ולשמוח. אבל יש צדיקים כאלה שלא מבינים שאפשר לרומם עניינים גשמיים ולעשות מזה עבודת ה'. בלשון שלו: "יש רשעים מוסתרים שמודים במקצת שיש לעבוד את הבורא בתורה בתפילה בשאר המצוות אבל אינם מאמינים כי יש עבודה באכילה ושתייה וכל דבר גשמי להעלות ניצוצות לדבקה בו, זו השאלה 'מה העבודה הזאת לכם' ואמרתם כן כן זו עבודת ה'. אפשר לעבוד את ה' גם באכילה ושתייה, לא רק בתפילה ובתורה ובמצוות רוחניות בין אדם למקום, צריך לעבוד את ה' גם בגשמיות, לעבוד את ה' באופן כזה".

להרב'ה מרוז'ין הייתה שיטה מיוחדת, והוסאטין זה גם המשך של רוזין. אני הייתי שם בבית של הרב'ה, הוא היה בית מאוד יפה ומרווח. בדורות הקודמים של רוזין, לרב'ה הייתה מרכבה עם סוסים, היו לו מנגנים שמנגנים לו, היה לו סגנון מלכותי כמו שצריך להיות למלך ישראל. אז היה צדיק אחד ששאל מה זה הדבר הזה? למה מרכבה וסוסים? למה תזמורת? ככה מתנהג צדיק? צריך להסתפק במועט מה זו ההופעה המלכותית הזאת?

אז הוא אמר, הייתה לי תמיד קושיא שכתוב כנגד ארבעה בנים דברה תורה 'אחד חכם אחד רשע אחד תם ואחד שאינו יודע לשאול'.

ולכאורה ההיפך מרשע זה צדיק, למה לא כתוב 'אחד צדיק אחד רשע וכו'. עכשיו אני מבין יש צדיקים שהם לא חכמים, יש צדיקים שהם לא מבינים שאפשר לעבוד את ה' בגדלות, ושאפשר לקחת את כל האמצעים הגשמיים ולעבוד איתם את עבודת ה'. אז לכן אמרו שאחד חכם וכו'".

באותו עניין, על הפסוק: "חֲכָמִים הֵמָּה לְהִרְעוּ וּלְהִיטִיב לֹא יָדְעוּ" (ירמיהו ד, כב) אמר הרבי מאפטה, מה זה חכמים הם להרע - הם יודעים לעבוד את ה' בלהרע, כלומר על פי מה שאומרת הגמרא במסכת שבועות (כז): שאם אדם נשבע להרע ולהטיב, הוא חייב לקיים את שבועתו. מה זה 'שבועת ביטוי להרע' - שלא אוכל. ושבועת להיטיב - הכוונה לאכול. יש כאלה שיודעים להרע, כלומר לעבוד את ה' בהרע, אבל להיטיב לא ידעו, הם לא יודעים שאפשר לעבוד את ה' גם באכילה. וזו עבודת ה' יותר קשה. כי לעבוד את ה' באכילה צריכה להיות באמת עבודת ה', כי אדם יכול להגיד שהוא עובד את ה' ובעצם הוא נהנה מהחיים הגשמיים. לעבוד את ה' לשם שמיים בצום יותר קל, לעבוד את ה' באכילה, ושלא יהיה מעורב בזה דבר אחר, יותר קשה. אבל עניינה של עבודת ה' שהיא צריכה להפוך גם את המעשים הגשמיים לעבודת ה', זו המדרגה של קדושה שהכול מכוון לשם שמים.

קרבן פסח – ביטול העבודה זרה לישראל ולמצרים

נתבונן בעניין קרבן הפסח. אומר המדרש (שמות רבה, פרשה טז, ב):

"אמר לו הקב"ה למשה כל זמן שישראל עובדין לאלהי מצרים לא יגאלו, לך ואמור להן שיניחו מעשיהן הרעים ולכפור בעבודה זרה, הדא הוא דכתיב: "מִשְׁכּוֹ וּקְחוּ לְכֶם", כלומר, משכו ידיכם מעבודה זרה וקחו לכם צאן ושחטו אלהיהם של מצרים ועשו הפסח, שבכך הקדוש ברוך הוא פוסח עליכם".

הקב"ה אומר למשה רבינו אי אפשר לגאול את ישראל בלי שישראל יפרשו מעבודה זרה. וזה עניינו של קרבן פסח הוא "מִשְׁכּוֹ וּקְחוּ לְכֶם", כלומר משכו ידיכם מעבודה זרה.

ממשיך המדרש ואומר (שם פרשה טז, ג):

"בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא למשה לשחוט הפסח, אמר לו משה, ריבון העולם, הדבר הזה היאך אני יכול לעשות, אי אתה יודע שהצאן אלהיהן של מצרים הן, שנאמר: "הֵן נִזְבַּח אֶת־תוֹעֵבֹת מִצְרַיִם לְעֵינֵיהֶם וְלֹא יִסְקְלֵנוּ" (שמות ח, כב) אמר לו הקדוש ברוך הוא חייך אין ישראל יוצאין מכאן עד שישחטו את אלהי מצרים לעיניהם שאודיע להם שאין אלהיהם כלום" – משה אמר זה מסוכן לשחוט את הפסח לעיני המצרים. והקב"ה אמר שזה המעשה שצריכים לעשות, לא רק כדי שישראל ידעו זאת ויפרשו מעבודה זרה, אלא גם כדי להראות למצרים שאלוהיהם אינו אלוהים.

"וכן מצינו שעשה, שבאותו הלילה הכה בכוריהם של מצרים, ובו בלילה שחטו ישראל פסחיהן ואכלו, והיו המצרים רואים בכוריהם הרוגים ואלהיהן שחוטין ולא היו יכולין לעשות כלום, שנאמר: "וּמִצְרַיִם מְקַבְּרִים אֶת אֲשֶׁר הִכָּה ה' בָּהֶם כֹּל בְּכוֹר וּבְאֱלֹהֵיהֶם עָשָׂה ה' שְׁפָטִים".

קרבת הפסח, התפקיד שלו הוא ביטול עבודה זרה, שישראל יגיעו לשלב כזה של ביטול גמור של העבודה זרה.

ביטול יצר עבודה זרה בימי בית שני

חז"ל מספרים לנו שבימי בית שני, שוב היה צורך בפעולה של ביטול העבודה זרה. הגמרא במסכת יומא (סט: סט:) מספרת "וַיִּזְעְקוּ בְּקוֹל גָּדוֹל אֶל ה' אֱלֹהֵיהֶם" (נחמיה ט, ד). שואלת הגמרא מה אמרו בזעקתם, אמר ר' יהודה ויש אומרים ר' יהונתן הם אמרו (בתרגום) "אוי אוי יצר הרע זה שהחריב את ביתו ושרף את היכלו והרג את הצדיקים והגלה את ישראל מארצם ועדיין הוא מרקד בינינו" - כלומר, הם אמרו יש כאן יצר הרע שאנחנו לא יכולים להתגבר עליו, ורצו להיפטר מיצר הרע הזה של עבודה זרה שגרם לחורבן הבית וגלות ישראל, "כלום הבאת לנו אותו, אלא שנקבל ממנו שכר", על ידי שננצח אותו. "לא אותו אנו רוצים ולא שכרו". והם מבקשים מהקב"ה שיסלק מעליהם את היצרא דעבודה זרה.

"ישבו שלשה ימים בתענית וביקשו רחמים לסלק את יצר עבודה זרה, נפל להם פתק מן השמיים וכתוב בו אמת, הבינו שהתפילה שלהם התקבלה, שחותמו של הקב"ה אמת, ויצא גור אריה של אש מבית קודשי הקודשים, אמר להם הנביא לישראל זהו יצר של עבודה זרה. כשתפסו אותו, נשר שיער מראשו, והוא צעק הגור הזה, היצר הרע הזה של העבודה זרה, והלך קולו ארבע מאות פרסה. אמרו מה נעשה, אולי משמיים ירחמו עליו, אמר להם נביא: לכדו אותו בדוד של עופרת וסיתמו אותו מכל הצדדים בעופרת שלא יישמע קולו".

הם צעקו בקול גדול, זו הייתה מדרגה של חזרת עם ישראל לארץ ישראל, אחרי שבעים שנה של גלות הראשונה, גלות בבל, ומבקשים לעבוד את ה' באמת. אתם יודעים שבגלות הזאת הייתה נפילה גדולה מאד, התחתנו עם נשים גויות וכדומה, וכשהם חוזרים לארץ ישראל, הם רוצים לחזור ולהתגבר ולבטל את יצרא דעבודה זרה, וקוראים בקול גדול בשם ה' הגדול, והנה התפילה מתקבלת, ומצליחים להתגבר ופתאום יוצא יצר הרע מבית קודשי הקודשים. זה דבר תמוה איך מבית קודשי הקודשים יוצא היצר של עבודה זרה! זה בא ללמד אותנו איזה עומק, זה משהו פנימי, לפני ולפנים. עדיין לא הייתה מתוקנת עבודת ה'. עדיין הייתה הגשמה, המשיכה הרוחנית הייתה גם לדברים גשמיים.

כיון שהם התגברו והצליחו לבטל יצר עבודה זרה, הם אמרו אם הייתה לנו סייעתא דשמיא ועת רצון שהצלחנו להרוג את יצר הרע של עבודה זרה, אז אולי גם נהרוג את יצר הרע של עריות. ביקשו רחמים ונמסר בידם. ואז חבשוהו שלשה ימים והתרנגולות הפסיקו להטיל ביצים. כשהיצר הזה פסק, כאילו העולם פסק ולא יכול להתקיים. אמרו מה נעשה, בסוף ביטלו רק חלק ממנו, שלא יהיה יצרא דערווה לבנות המשפחה. לא הצליחו לבטל את יצרא דערווה לגמרי. יצר הרע דערווה הוא בעצם גם השורש של עבודה זרה, כי חז"ל אומרים לנו במקום אחר (סנהדרין סג:): שישאל עבדו עבודה זרה כדי להתיר להם עריות, כי אם הם לא מחויבים לריבוננו של עולם, והולכים בדרך אחרת, הם יכולים לעשות מה שהלב חושק ולעבור על כל מיני איסורים. זאת אומרת, זו הפנימיות, זה הגורם הפנימי וזה העניין של העתיד לבוא.

לעתיד לבוא יצר הרע יתהפך ליצר הטוב

אומר הזוהר, אמר הקב"ה עכשיו אתם מקריבים קרבן פסח ומבטלים את העבודה זרה, לעתיד לבוא יהיה "יִזְבַּח לָהּ בְּבִצְרָה", לעתיד לבוא לא רק שה' יבטל את יצר הרע של עבודה זרה, לבטל זה עדיין לא מספיק, צריך להפוך את יצר הרע דעבודה זרה שיתבטל ויתהפך לטוב. זה עניינו של העתיד לבוא, שאנחנו כבר נמצאים בתחילתו, להפוך את יצר הרע ליצר טוב. המגמה שלנו היא לא רק לדכא את היצר של עבודה זרה או יצרא דערווה אלא להפוך את כל הכוחות האלה, שיהיו כוחות שמושכים אותנו לעבודת ה' אל הקודש. לקחת את השה הזה, שהמצרים עשו אותו לעבודה זרה, ולהקריב אותו לריבונו של עולם. זה היה הרעיון הראשון של קרבן פסח, שלעתיד יבוא לידי מימוש באופן כזה שיתהפך ממש יצר הרע ליצר טוב. יוצא בעצם שקרבן פסח מבטא את המגמה העתידית של עם ישראל, לא רק 'משכו וקחו ידיכם', היינו לצאת מעבודה זרה, אלא לקחת את כל הכוחות האלה ולהפוך אותם לעבודת ה' גדולה ושלמה.

קרבן פסח זה קרבן עם מגמה עתידית. לכן יש בו הרבה משמעויות. המהר"ל (גבורות ה' פרק ס) מרחיב מאוד על קרבן פסח, צורת העבודה שלו, הציוויים שיש בו, זה הכול בא כדי לבטא אחדות. צלי אחד, צלי זה מקשה, כל חלקי הצלי מתאחדים, וזה בזמן מיוחד שהוא בין הערביים. לא נאריך בזה הפעם, אבל כל הסדר שלו מבטא את האחדות, ואחדות היא המגמה העתידה: "וְהָיָה ה' לְמִלְכָּךָ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יְהִי ה' אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד".

התחושה התמידית של יציאת מצרים

"בכל דור ודור חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא ממצרים" (משנה פסחים פרק י משנה ה). המהר"ל מרחיב בזה שלא רק כל דור ודור צריך לראות עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, אלא כל אחד ואחד בכל דור ודור צריך לראות את עצמו כאילו יצא ממצרים, כאילו יציאת מצריים הייתה בשבילו. כאילו יציאת מצרים נמשכת כל הזמן. יציאת מצרים היא לא מאורע חד פעמי, קרה משהו ועברנו אותו, אלא היא תהליך של גאולה שהולך ומתמשך כל הזמן. וכל דור ודור וכל

אחד ואחד צריך להרגיש שאנחנו ממשיכים את המגמה הזאת של הגאולה שהתחלנו בה ביציאת מצרים, והיא צריכה להימשך עד לעתיד לבוא, עד שנגיע למצב המתוקן והשלם לגמרי, שנשתחרר לגמרי מכל הנטיות השליליות, מכל הקליפות הגשמיות, ועבודת ה' תהיה הכי זכה והכי טובה והכי שלמה.

התחדשות הפרט בעניינים הרוחניים

וכמו שלגבי יציאת מצרים צריך כל אחד לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, כך גם לגבי ארץ ישראל. בפרשה שלנו נאמר: "וְהָיָה כִּי יִבְיָאֵךְ ה' אֶל-אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְךָ וְלְאֲבֹתֶיךָ וּנְתַנָּה לְךָ" (שמות יג, יא) אומר המדרש תהא בעיניך כאילו נתנה לך בו ביום'. הקב"ה נותן את ארץ ישראל לכל אחד ואחד. כל אחד שמקבל חלק מארץ ישראל, צריך להרגיש שהוא לא מקבל מאבותיו שנתנו לו, אלא הקב"ה נותן לו את החלק הזה בארץ ישראל.

יוצא שיש לנו את יציאת מצרים שצריכה להיות תמיד חיה בקרבנו, שזה היסוד כמובן של האמונה, שהקב"ה לקח אותנו להיות לו לעם. וארץ ישראל שגם נתונה לכל אחד ואחד מישראל, ולא רק בעבר הקב"ה נתן לנו את הארץ אלא נותן אותה כל הזמן. וכך גם אומרים על התורה, 'בכל יום יהיו בעיניך כחדשים'. צריך לחיות את יציאת מצרים, צריך לחיות את נתינת ארץ ישראל התמידית, ולחיות את התורה, ולהרגיש את הדברים האלו באופן אישי. אמנם אנחנו כלל, אבל יש גם צד אישי. כפי שהרב מבאר (עולת ראייה א, עמו' ס"ו) ב'אלוהי נשמה שנתת בי טהורה היא', שבדרך כלל אנחנו אומרים 'אלוקינו ואלוקי אבותינו', הקב"ה הוא אלוקי עולם, אלוקי ישראל, ולא מפרטים שהוא אלוה של כל יחיד ויחיד, אז מה זו האמירה 'אלוהי, נשמה שנתת בי טהורה'? אומר הרב, כל אדם צריך להרגיש כאילו הקב"ה מתייחס אליו, כאילו רק הוא היחיד שנמצא בעולם. כל אחד צריך להרגיש כך, כי הקב"ה יכול להתייחס לכל אחד ואחד באופן מלא, ואין היחס לאחד בא על חשבון השני, כי הקב"ה הוא אינסופי. גדולתו מוחלטת, ויכול אדם להגיד לעצמו 'אלוקי', אתה האלוקים שלי, יש לי אלוקים פרטי. כביכול ריבונו של עולם שהוא אלוקי עולם הוא פונה אלי כאילו רק אני נמצא. בדרך כלל

בתפילות אנחנו משתמשים בלשון רבים, כל תפילת שמונה עשרה היא בלשון רבים, כי זה מגדיל את הפנייה לריבונו של עולם שאנחנו פונים אליו ביחד בתור כלל. אבל לפעמים מפעם לפעם, יש מקום שאדם גם ידגיש את הנקודה האישית. כך גם בסוף התפילה, אנחנו אומרים 'אלוקיי נצור לשוני מרע'. אחרי שגמרנו את כל התפילה בלשון כללית, בכל זאת מוסיפים משהו קצת אישי, מבקשים שכל התפילה שלנו תהיה טהורה. אם הלשון תהיה נקיה, אז כל התפילה מתקבלת באופן שלם. על כל פנים, יש גם מקום לנקודה האישית. זה אותו רעיון שאומר המהר"ל על ארץ ישראל שהקב"ה נותן את ארץ ישראל גם לכל אחד ואחד באופן פרטי. אלו שלושת הדברים, יציאת מצרים, ארץ ישראל ותורה, שתמיד צריכים לחיות אותם.

השיחה נמסרה בשנת התשפ"א

לקבלת שיחה שבועית במייל או בווטסאפ,

שלחו הודעה לכתובת bogrim@yeshiva.org.il, או למספר 0547881227

ניתן לצפות בשיחה באתר ישיבה - www.yeshiva.org.il

השיחה השבועית משודרת בשידור חי במוצאי שבת, כשעה לאחר צאת השבת

ניתן להאזין בשידור חי גם דרך חיוג לטלפון 02-6643149 שלוחה 11

